

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO NR. XII-2603 248 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1607

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. gegužės 4 d. sprendimo Nr. SV-S-481 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 6 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos darbo kodekso Nr. XII-2603 248 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1607 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymo projektą tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad „streikai gali būti draudžiami stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta mobilizacija, karo, nepaprastoji padėtis, iki bus likviduojami stichinės nelaimės padariniai, paskelbta demobilizacija ar atšaukta karo, nepaprastoji padėtis, kai streikai turi ar gali turėti tiesioginę įtaką šioms aplinkybėms“.

Darbuotojų teisė į streiką yra viena iš pagrindinių teisių, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 51 straipsnyje, kurio 2 dalyje nustatyta, kad šios teisės apribojimus, įgyvendinimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymas. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatyto aiškumo principo, nes iš siūlomos nuostatos „kai streikai turi ar gali turėti tiesioginę įtaką šioms aplinkybėms“ neaišku, kokiais kriterijais remiantis būtų nustatyta, ar streikai konkrečiu atveju turėtų „tiesioginę įtaką“ stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose paskelbta mobilizacija ar karo, nepaprastoji padėtis, ir dėl šios priežasties turėtų būti draudžiami, todėl neaišku, kaip būtų užtikrinta Įstatymo projektu keičiamo Lietuvos Respublikos darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalies atitiktis Konstitucijos 51 straipsnio 2 daliai. Be to, Įstatymo projekte vartojama sąvoka „stichinė nelaimė“ įstatymuose neapibrėžta, o Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme vartojama sąvoka „ekstremalioji situacija“.

Pažymėtina, kad mobilizacijos, nepaprastosios, karo padėties ar ekstremaliosios situacijos metu laikiną asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą nustato Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymas, Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymas, Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymas ir Civilinės saugos įstatymas.

Karo padėties įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje ir Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo 22 straipsnio 12 punkte įtvirtintas absoliutus draudimas streikuoti valstybės

tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, teritorijose, kuriose įvesta karo padėtis, o paskelbus visuotinę mobilizaciją – asmenims, įrašytiems į civilinio mobilizacinio personalo rezervą, taip pat darbuotojams, atliekantiems funkcijas, kurios reikalingos ūkio subjektams nustatytoms būtinosioms užduotims vykdyti. Respublikos Prezidento dekrete ar Seimo nutarime, kuriais paskelbta dalinė mobilizacija, gali būti nustatytas draudimas streikuoti Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo 22 straipsnio 12 punkte nurodytiems asmenims.

Nepaprastosios padėties įstatyme numatyta, kad Respublikos Prezidentas ar Seimas nustato asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą Respublikos Prezidento dekrete ar Seimo nutarime, kuriais įvesta nepaprastoji padėtis, atsižvelgdamas į grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius, o Civilinės saugos įstatyme numatyta, kad Vyriausybė, paskelbusi valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, gali nustatyti asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimus, būtinus ekstremaliajai situacijai likviduoti ir jos padariniams šalinti, tačiau teisės streikuoti apribojimas šiuose įstatymuose nenumatytas. Teisės streikuoti apribojimas reikalingas siekiant suvaldyti nepaprastąją padėtį ar ekstremaliąją situaciją, todėl siūlytina suvienodinti teisinį reglamentavimą – Darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalyje panaikinti imperatyvų draudimą streikuoti nepaprastosios padėties ir ekstremaliųjų situacijų metu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, taip pat į 2022 m. lapkričio 29 d. Lietuvos Respublikos trišalės tarybos posėdyje pasiektą susitarimą, siūlytina keisti Įstatymo projekto 1 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„1 straipsnis. 248 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 248 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Ministras, atsakingas už jam pavestą valdymo sritį, kurioje veikia įmonė, įstaiga, pasikonsultavęs su Lietuvos Respublikos trišale taryba ir institucija, atsakinga už ekstremaliosios situacijos ar krizės valdymą, ar (ir) ekstremaliosios situacijos operacijų vadovu, savo sprendimu gali atidėti streiką regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta nepaprastoji padėtis ar (ir) ekstremalioji situacija, siekdamas suvaldyti nepaprastąją padėtį ar (ir) likviduoti ekstremaliosios situacijos padarinius, bet ne ilgiau kaip iki nepaprastosios padėties ar (ir) ekstremaliosios situacijos atšaukimo. Sprendimas atidėti streiką, pasikonsultavus su Lietuvos Respublikos trišale taryba ir institucija, atsakinga už ekstremaliosios situacijos ar krizės valdymą, ar (ir) ekstremaliosios situacijos operacijų vadovu, turi būti peržiūrimas kas tris mėnesius.“

2. Atsižvelgiant į šio nutarimo 1 punkte nurodytą argumentą dėl sąvokos „stichinė nelaimė“ vartojimo, siūlytina tikslinti Darbo kodekso 258 straipsnį, vietoj šios sąvokos vartojant sąvoką „ekstremalioji situacija“.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras